

Faktablad

KC-FU

Publ.nr MSB1887 – december 2021

Lärdomar från olika länders hantering av Covid-19-krisen

Varför har länderna i Europa hanterat Covid-19-krisen på olika sätt? Ett forskningsprojekt har jämfört sex länder för att kunna dra viktiga lärdomar om hur framtida pandemier och samhällskriser kan bemötas.

Forskarna menar att man kan jämföra nationella åtgärder och dra lärdom av dessa trots att ländernas förutsättningar skiljer sig åt. Studien jämförde hur regeringarna i Sverige, Norge, Finland, Holland, Portugal och Irland hanterade Covid-19-pandemins första och andra våg (våren respektive hösten) 2020.

Föreställningsförmågan - ett resultat av historiska erfarenheter

Portugal, Finland och Norge agerade snabbare än Holland, Sverige och Irland vid den första vågen och kunde därmed tidigt hålla tillbaka smittspridningen och dödstalen. För de senare länderna minskade inte dessa tal förrän i början av sommaren.

Enligt forskarna var anledningen till Portugals tidiga agerande att det fanns en stor medvetenhet om landets sårbarhet till följd av tidigare erfarenheter av svagheterna inom landets sjukvård. Regeringen föreställde sig tidigt vilka konsekvenserna kunde bli och satte snabbt vissa områden i karantän. Redan innan regeringen agerade började portugiserna begränsa sin rörelse i samhället och hjälpa de mest sårbara individerna.

Finlands tidiga agerande kan enligt forskarna hänföras till erfarenheterna från andra världskriget som resulterat i hög mental beredskap inför överraskande hot samt välfyllda beredskapslager.

Norges lärdomar om den lilla nationens utsatthet i krig och kris ledde enligt forskarna snabbt till nationell samling för agerande.

Studien visar därmed, enligt forskarna, den stora betydelsen av nationella erfarenheter från större kriser för

Projektuppgifter

Projekttitel: *The COVID-19 Crisis: Mapping the response efforts of six countries*

Medverkande forskare:

Linnea Andersson Formgren,
Uppsala universitet

Arjen Boin, *Leiden University*

Magnus Ekengren,
Försvarshögskolan och *European Societal Security Research Group*
<http://www.societalsecurity.eu/wp/>

magnus.ekengren@fhs.se

Alina Engström, Utrikespolitiska institutet

Marte Luesink, *Dutch Institute for Safety*

Mark Rhinard, Utrikespolitiska institutet

Henry Shields, *Leiden university*

Swapnil Vashishtha,
Utrikespolitiska institutet

Projektperiod: Projektet inleddes i januari 2021 och avslutas i december 2021.

Kontakta oss:
Tel: 0771-240 240
registrator@msb.se
www.msb.se

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

föreställningsförmågan inför annalkande utbrott, så kallade ”smygande kriser”.¹ Men studien pekar även på möjligheter att kompensera denna erfarenhet med:

- Andra typer av kunskap som kultur och mer praktiskt baserad kunskap, som kan stärka vår förmåga att föreställa oss morgondagens kris och att agera för att förhindra den.
- Nya former för gestaltning, visualisering och kommunikation (film, sociala medier) av vetenskapliga fakta för att få beslutsfattare att gå från tanke och förståelse av smygande kriser till handling.
- Utökat internationellt utbyte med de som hanterat en pågående kris som med stor sannolikhet även kan komma till det egna landet (exempelvis mellan svenska beslutsfattare och taiwanesiska pandemiexperter i december 2019 samt norditalienska smittskyddsläkare i februari 2020).

Olika svar på samma hot – ett resultat av synen på vetenskapens roll

I Portugal ledde de politiska beslutsfattarna krishanteringen ända från starten av första vågen på grundval av ett pragmatiskt, prövande förhållningssätt. Den norska hanteringen präglades från början av ett samfällt agerande av politiker och experter. I Finland och Nederländerna tog politikerna över ledningen från experterna relativt snabbt redan i den första vågen. I Sverige och Irland ledde expertmyndigheterna – vägleda av vetenskaplig evidens – inriktningen under den första vågen och i början av den andra vågen innan politikerna tog över ledarskapet.

Studien undersöker om politiskt ledd krishantering, grundad i ett pragmatiskt förhållningssätt, är mer effektiv än vetenskapligt grundade strategier vid ovanliga typer av kriser .

Nationella självbilder spelade enligt forskarna en stor roll för skillnaderna i budskap. Den holländske premiärministern underströk i ett tidigt skede att holländarna var ansvarstagande människor, vilket gjorde att nedstängningar av samhället inte behövdes. Sveriges statsminister vädjade till sina kloka medborgares sunda förnuft som ett sätt att undvika långtgående restriktioner.

Studien väcker därmed frågan i vad mån regeringar kan vidta åtgärder som inte ligger i linje med den nationella självbilden?

¹ Se det MSB-finansierade forskningsprojektet ’Smygande kriser’ <https://www.msb.se/sv/aktuellt/forskning-pagar/klimatforandringars-konsekvenser-naturolyckor/>